

C A M B R I A

S I V E

W A L L I A.

H V I V S Cambriæ hanc narrationem, ex Humfredi amici nostri fragmento, quod non ita nuper Birekmannis euulgandum dedimus, Geographiæ studiosis concinnauimus. Hæc tertia (inquit) pars Britannæ est, quæ à Lhoëgria (aut si mauis Anglia) Sabrina & Dea fluminibus separatur; omnia alia ex parte Oceano Vergiuio siue Hibernico cingitur. Nomen habet à Cambro tertio Bruti filio. Hanc incolæ Cymbri, Angli verò Walliam siue Walles vocant. Hæc sola pars huius Britannicæ Insulæ suis antiquissimis incolis gaudet, vt qui gnesij Britanni sunt; auitaque Britannica lingua vtuntur, & Anglici sermonis (qui ex Saxonico aliisque conflatus est) prorsus ignari. Hanc Cambriam hodie in tres regiones diuidunt; in Venedotiam nempe, Pouisiam, & Dehenbarthiam. Sub Venedotia etiam Mona Insula, à veteribus celebrata, (& pro antiqua Druidum sede cognita) comprehenditur. Incolæ, Anglos victu & vestitu imitatur, & cum sint laboris impatientes, atque nimium de nobilitate generis gloriantes, Regis & Nobilium famulatio potius, quàm manuariis artibus seipso dedunt. Vnde fit vt paucos per totam Angliam inuenias Nobiles quorum famulitij, qua in re Angli omnes gētes superant, magna pars non sit de Cambria oriunda; nam homines lacticiui maxime educati, agilibus & bene compactis corporibus ad omnia munia agenda aptissimi sunt. Præterea animis cum sint elatioribus, & in summa paupertate nobilitatem generis agnoscentes, cultui corporum (vt Hispani) magis quàm diuitiis aut gulæ dediti, aulicosque mores citissime discētes, ab ipsa nobilitate Anglica, suis Anglis præferuntur. Nuper tamen vrbes habitare, artes mechanicas discere, mercaturam exercere, terram optime colere, reliquaque omnia munia publica obire non secus ac Angli solent: hac tamen in re eos vincentes, quod nullus sit adeo pauper, quin liberos suos aliquo tempore scholæ ad litteras discēdas tradat: & qui studio proficiunt, in Academiis mittentes Iuri ciuili pro maiori parte operam dare compellunt. Vnde euenit, vt maior pars eorum qui in hoc Regno Ius ciuile aut Pontificium profitentur, Cambri natione sint. Paucos etiam ex rudiori populo inuenies qui legere & scribere proprium sermonem, citharamque suo more pulsare nesciant. Nunc etiam & Sacra Scriptura, & preces Ecclesiasticæ in hac lingua impressæ habentur. Et quemadmodum olim gens (vt Tacitus refert) iniuriarum impatientissima, continuis pugnis & homicidiis inter se digladiabatur, ita nunc ob Legum metum, quibus optime obediunt, supra omnes gentes, litibus & controuersiis inter se vsque ad omnium bonorum consumptionem contendunt. Hucusque hæc pauca ex Humfredo, ad quem auidiorem lectorem relegamus. De Mona Insula, habes eiusdem epistolam doctissimam in calce huius Libri. Vide quoque de his regionibus Syluestri Gyraldi Cambrensis Itinerarium Wallicum, & Ioānis Lelandi Genethliacon Eduardi Cambriæ Principis, apud quem hæc quoque de Mona Insula sunt:

Hæc ab Anglis vi occupata, Anglesey dici cœpit, id est, Anglorum Insula. Polydorus Virgilius, vir cum magna lectione, tum iudicio in rebus plurimis singulari, aliter sentit; contendit miris modis ex Meuania Monam facere. Si nomen quod vel adhuc retinet, Si vrbs, quæ è regione sita est, vnde & nomen Aruone pro Arnone habet, Si traiectus breuissimus quidem ille, cuius & Romani scriptores meminerunt, Si Penmona promontorium, quæ dictio caput Monæ significat, Si arborum ingentes trunci, ac radices sabulo obiectæ, quæ latè per Monæ littora eruuntur, Si abietes miræ longitudinis in vliginosis campis passim sub terra inuentæ, non satis probant eam olim Monam fuisse, quæ nunc Anglesey vocatur, nihil amplius in præsentia dicam, nisi quod decimo quarto apud Tacitum libro hæc legerim: Excisi que luci sæuis superstitionibus sacri, &c. Idem Lelandus alibi de eadem Insula his versibus:

Insula Romanis Mona non incognita bellis,

Sed Venetis tantum cereali munere prestans,

Quondam terra ferax nemorum, nunc indiga siluæ,

Mater vt à vulgo Cambrorum iure vocetur, &c.

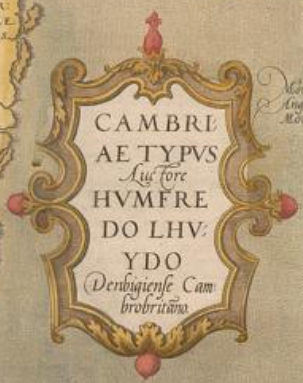
Plura de huius regionis natura, incolarumque genio, capite 5. libri 2. Guiljelmi Neubrigenensis.

Possunt his adiungi quæ apud Polydorum, & Robertum Cœnalem in Perioche 11. libri secundi de re Gallica sunt.

Cedit hæc Cambria, aut (vt Anglis appellatur) Wallia, (vt hoc parergi loco adiiciam) ex veteri instituto, Regis Angliæ filio primogenito; ei scilicet, qui Regi in Imperio successurus est; diciturque à primo natiuitatis die, Princeps Walliæ; idque eadem significatione, qua in Hispania & Lusitania Principem dicunt, & in Gallia Delphinum.

Scribit Galfridus Monomuthensis in his V Valliarum partibus prope Sabrinam fluuium, Stagnum esse, quod accolæ Linligunam vocant, id inquit cum in ipsum mare fluctuat in modum voraginis recipitur, forbendoque fluctus nullatenus repletur, vt riparum marginem operiat. At dum mare decrescit, instar montis eructat absorptas aquas, quibus demum ripas tegit & aspergit. Interim si gens totius patriæ illius aduersa facie propè staret, recepta intra vestes vndarum aspergine, vel vix vel numquam elabi valeret, quin à stagno voraretur. Tergo autem verso non est irroratio timēda, etiam si in ripis astaret.

HI
DER
NIAE
PARI

VERGINVM SIVE HIBERNICVM MARE
MOR WERIDH, breuiss.
THE YRISHE OCEANE. *Capit.*

L. A. B. breuiss.
adit. h. breuiss. adit. h.
L. A. B. breuiss. adit. h.
L. A. B. breuiss. adit. h.

ENGLIE
PARS
HOGRIE
appellata

Cambria. L.	Cerretia. L.
Canby. B.	Cerrugian. B.
Wales. A.	Carigan. A.
Venedotia. L.	Frugia. L.
Gwynedua. B.	Frugis. B.
Northwales. A.	
Demetia. L.	Debenore. B.
Dyfer. B.	Sarvales. A.
Westwales. A.	

